

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה רא חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עשרה צדיקים בגופו של אדם - מגינים על כל הנפש

קטנה שהיא האדם, אם יש עשרה צדיקים היינו עשרה איברים ששומרים שישארו בבחינת 'צדיקים', כבר פעל אברהם אבינו שיגנו על העיר. וכאשר שומר על עשרה מאיבריו ועובד עליהם שיהיו צדיקים ומתנהג בהם כראוי, אזי מגין על כל גופו, ויכול להמשיך לכל איבריו שיהיו גם הם צדיקים.

הסיוע מן השמים כפי שמירת האדם
וכפי מה ששומר עצמו כך יזכה שיסייע ה' בידו ויורה לו דרך אמת, כי הקב"ה נוהג עם האדם כמו צל, וכן כתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צלך', כמו צל שמתנועע לפי תנועות האדם כך גם הקב"ה נוהג עם האדם כפי הנהגתו שלו [כמו שכתב בשל"ה (תולדות אדם השער הגדול) בשם מדרש והזהיר: 'ה' צלך על יד ימינך', מהו 'ה' צלך', כצלך, מה צלך אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, ואם אתה מראה לו פנים זעומות או מסוברות אף הוא נותן לך כך, אף הקדוש ברוך הוא צלך, כשם שאתה הווה עמו כך הוא הווה עמך], ואם שומר האדם את עצמו כך משמרים אותו מן השמים. וכן נודע מספרי חסידות על המשנה (אבות פ"ב מ"א) 'דע מה למעלה - ממך', שהנהגה העליונה היא 'ממך', כמו שנוהג האדם בעולם הזה כן נוהגים עמו מן השמים, הן לטוב הן למוטב.

בבן פורת יוסף (חיי שרה): 'דע מה למעלה ממך', כי 'ממך' נתעורר 'למעלה', אי רחמים רחמים ואי נתעורר אכזריות ודין למטה גורם כך למעלה וכו', וזהו שאמר הכתוב (תהלים סב ג) 'כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' וגו'. וכך הוא באור האמת להמגיד ממעזריטש ע"ה (מהדו' תרס"א עמו' סד), ובמאור עינים (מטות ד"ה דנודע) ועוד.

ידיהם (ר"ן נדרים שם). ובכך מציל את כל גופו הנקרא עיר קטנה (נדרים לב).

והוא מה שכתב בשפת אמת (וירא תרנ"ו ד"ה בפסוק המכסה) שכמו אברהם אבינו ע"ה ביקש מה' יתברך (בראשית יח לב) אולי 'מצאון עשרה צדיקים בתוך העיר שיגנו על סדום, ואמר לו ה' יתברך 'לא אשחית בעבור העשרה', כן הדבר גם בעיר

ויאמר אל נא יחר וגו' ואדברה אף הפעם אולי 'מצאון שם עשרה ויאמר לא אשחית בעבור העשרה (יח, לב).

איתא בגמרא (נדרים לב). 'עשרה שליטים' (קהלת ט, יד) אלו עשרה איברים, שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידיים ושתי רגלים וראש הגוייה ופה, שהם השולטים באדם, שרוב מעשי האדם נעשים על

מילתא דפליאה

עיקר מצות צדקה הוא הנאת העני

ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם (יח, טז). מעלת עשיית חסד וצדקה גדולה מאוד, ואף אם תהיה כוונת האדם להנאת עצמו אין נגרע משכרו, כי העני נהנה ממנו אף שלא היתה כוונתו ראויה.

וכן כתב באמרי פנחס השלם (שער עבודת ה' אות מח) בשם הבעל שם טוב שבג' דברים אין הכוונה מעכבת, צדקה כי מכל מקום העני נהנה, מקוה שמשחרת ממילא, והמלמד תורה כי התלמיד מחכים ממילא.

בזה פירש בדברי יחזקאל (וירא ד"ה ויקומו) את דברי רש"י (בראשית יח, טז) כל השקפה לרעה חוץ מ'השקפה ממעון קדשך' (דברים כו טו), שגדול כח מתנות עניים שהופך מידת רוגז לרחמים. היינו כשמשקיפים ומתבוננים בעומק מעשי האדם רואים שמעורב בהם כוונות ופניות עצמיות, אבל כשעוסק במתנות עניים אין בכך רע כי העיקר הוא שהעני נהנה ממנו, ואף אם משקיפים לעומק ליבו אין הדבר מפחית מחשיבות מעשי הצדקה.

כיוצא בזה מצינו באהבת ציון (דרוש י) בשם אביו הנודע ביהודה: שבכל המצות צריך לעשות המצוה לשם שמים ולא על מנת לקבל פרס, מה שאין כן בצדקה, משום שכל מצוות ה' אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש ואינו עושה כלום, שהרי אם נטל לולב או הניח תפלין וציצית לולא שיש בזה מצות הבורא יתברך שציונו לעשות כן אין במעשה הזה שום תועלת מצד עצמו, ורק מפני שמקיים מצות הבורא שציונו לעשות כן קיום המצוה גורם חשיבות ויקר תפארת המעשה, לפיכך אם אינו עושה לשם מצוה אין בו ממש, אבל בנתינת צדקה אף שאין בו מחשבת מצוה מכל מקום הרי יש תועלת לעני בעשייתו, שאין הבדל אצל העני אם הנותן עושה צדקה לשמה או לא.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ההתמדה בעבודת ה' כל ימי האדם

(משלי כ ז) 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו'.

יחשיב עצמו לרשע כנגד כל העולם

דבר נפלא נמצא בספר אוהב ישראל מהרב מאפסא ע"ה (ליקוטים) על מה שאמרו בגמרא (נדה ל.) 'אפילו כל העולם אומרים עליך שאתה צדיק תהא בעיניך כרשע', מה תועלת תבוא מזה לעולם שיחזיק את עצמו לרשע, אלא לפי שאדם צדיק הרי הוא מחייב את כל העולם שנחשבים כנגדו לרשעים, לכך יחשיב עצמו כרשע כדי שיהיה בכך לימוד זכות לכל העולם, וכך ראוי לאדם שתהיה עבודתו כדי להצדיק וללמד זכות על כל העולם ולא להנאת עצמו, ועל זה משביעים את הנשמה קודם ירידתה לעולם, שתהיה כל עבודתה רק לטובת ולתועלת הכלל, לעורר לימוד זכות לכל באי עולם.

אבל לאחר מכן כבר אינו בחזקת זה, וכמו שכתוב (איוב טו טו) 'הן בקדושי לא יאמין'.

האדם מזכה במעשיו הטובים את העולם כולו

עוד יש לו לאדם לזכור שבכל מעשיו הרי הוא מזכה את כל העולם כולו ולהיפך, וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו, שאחר שעמד בנסיון העקידה זיכה לעצמו ולכל העולם, שבכך העקידה מתקיימים ישראל בכל הגלויות. וכן כתב ברוח חיים לבעל נפש החיים ע"ה על מה שכתוב במשנה (אבות פ"ה מ"ה) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם', וכו', שדקדק שכאן נקרא בשם 'אבינו', ואילו לעיל במשנה (שם מ"ד) אמר 'עשרה דורות מנח ועד אברהם' ולא אמר אבינו, אלא שרק אחר שעמד בנסיונות וזיכה לבניו אחריו, אז נקרא בשם אברהם אבינו, וכמו שכתוב

כִּי עֵתָה יִדְעָתִי כִּי יִרְאֶה אֱלֹקִים אֹתָהּ וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי (כב יב). כל ימי חיי האדם עליו לעבוד את ה' במצות ומעשים טובים, ואל לו לנוח אף לרגע אחד, כי עדיין לא השלים תיקונו בעולם הזה, וכמו שאמרו בגמ' (קידושין מ:): 'לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות' וכו', ואמרו 'לעולם' כי גם אחר שעשה את המצוה שוב צריך להרגיש שעדיין חציו חייב, ורק לאותו רגע הכריע עצמו לכף זכות, ואחר כך חזר לכמות שהיה, ועליו להמשיך ולהתגבר במעשים טובים.

וכן כתב הרב בעל ייטב לב ע"ה (נח ד"ה א"י תמים) לבאר הנאמר באברהם אבינו 'עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה', ומהו 'עתה ידעתי' הרי כבר עמד בהרבה נסיונות מתחילה, אלא רק ברגע זה שעמד בנסיון הרי הוא ירא אלהים,

מדוע אכן לא נקרב יצחק אבינו ע"ה

נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שיודעים אין מתבוננים כלל ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש. עכל"ק.

ומנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכח זה טבוע בבני ישראל בכח האבות שעשו כל מעשיהם למען הדורות העתידיים לצאת מהם, ובייחוד בכוחו של יצחק אבינו ע"ה שפשט צווארו על גבי המזבח למען שמו יתברך, וכח זה הוטבע בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. שכן מעשה אבות סימן ה' הוא לבנים, כלומר, סימן ה' הוא לבנים שיוכלו לנהוג מנהג אבותיהם, שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

יוצא מבן אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

הקב"ה חפץ שאומתו תצא מאדם שפשט צווארו לרצון ה'

אולם הביאור בזה - אמר מו"ר אבי ע"ה דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו, זרע יעקב בחירו, יהיו בניו של יצחק אבינו שפשט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בניו דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלזו עד שנהיה אצלם כטבע הטבוע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מבן אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שיודעים המה דברי בעל התניא ע"ה (לקו"א פ"ח): אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים

אֶת בְּנֶךָ אֶת יְחִידְךָ (כב ב). אברהם אבינו הובטח מפי הקב"ה 'כה יהיה זרעך', וכשהצטוו להקריב את בנו יחידו הוצרך לוותר על ההבטחה שירבה זרעו ככוכבי השמים, שמעתי ממו"ר אבי זצוק"ל, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדבר יז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו.

הלא כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חיינו הוא בזכות עקידתו של יצחק אבינו, וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה

הסתרות בעבודת ה' - תכלית הניסיונות

כי אם יראת שמים שלו, ואז הוא נבחן אם יעמוד בניסיון מאימת בוראו.

אברהם אבינו בניסיון העקידה ראה את המקום מרחוק

בזה פירש העבודת ישראל (וירא ד"ה ויקרא) את לשון הכתוב בהמשך הכתובים שבעקידת יצחק (בראשית כב ד) 'וירא את המקום מרחוק', כי הקב"ה הנקרא 'מקום' נראה לו לאברהם כאילו הוא מרחוק, ולא היה אברהם אבינו ע"ה יכול לדבק עצמו במדרגתו הראויה לו, וזה היה עצם הניסיון שלו שנסתלקה ממנו מדרגתו, ועם כל זה התגבר באמונתו לקיים דבר ה'.

גם בשעת הניסיון נשאר באדם רושם קדושה

ואם תאמר מה לי בידיעה זו אם בשעה שיש ניסיון מסלקים כל הדרגות ונסתרת חכמת נבוניו, ואף אם אדע בזו השעה שבכל מקום ומצב נמצא ה' יתברך הטוב ומטיב - הלא בשעת הניסיון גם ידיעה זו נסתרת. תשובה לדבר האירנו **הרה"ק מברעזאן ע"ה** שכתב **בשפת אמת** (וישב ד"ה ויבוא), כפי מה שהאדם מתאמץ בכל עת ובכל שעה להתגבר בעבודת ה', הרי הוא קונה קנין בנפשו שלא לסור מרצון ה', וכידוע שהרגל נעשה לטבע שני בנפש האדם, ורושם זה נשאר בנפשו גם כשכל מדרגותיו מסתלקים ממנו, ועל ידי הרושם הקדוש הזה יש בו כוח להתגבר ולעמוד בכל הניסיונות.

אחר העקידה חזר אברהם לבהירותו

אחר העקידה אמר לו הקב"ה (בראשית שם פסוק ד) 'אל תשלח ידך אל הנער', כי אז שב אברהם אבינו ע"ה אל מדרגתו הראשונה לבהירות ודביקות, כלשונו של **הרה"ק בעל עבודת ישראל** (שם): היה מבין על ידי זה כי הקדוש ברוך הוא מלוא כל הארץ כבודו ואם יסתיר איש במסתרים אין נסתר מנגד עיניו. אמנם אל האדם נדמה כאילו חלילה אין הקדוש ברוך הוא רואהו, כי צריך להיות כן בשעת הניסיון כנ"ל. וזה שקרא המקום 'ה' יראה' ופירש התרגום 'דאת חמי ולא מיתחמי', דהיינו שנודע לו עתה שהקב"ה רואה את האדם תמיד גם כשהאדם אינו מרגיש הבהירות.

שלוקחים מן האדם את מדרגותיו ואינו רואה כיצד יש טוב ואור בתוכי הניסיון, ועם כל זה מתגבר ומשריש בקרבו כי גם זו לטובה ואף בתוך מיצר הסתר וחושך נמצא הטוב, בכך עומד בניסיון, שכן מוכיח כי דבוק הוא בה' אלוקיו בקשר אמיץ וחזק אשר כל כוחות עולם הזה לא יוכלו לכבות את האהבה שלו. ואף בדבר הנראה כדבר נפרד ח"ו ממנו יתברך שמו, הצדיק הזה מגלה כי גם בהסתר הגדול ביותר נמצא ה' יתברך. וכאשר עומד בניסיון זוכה להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים וחסדים.

ודבר זה נוהג בכל אדם בכל מצב שנמצא בו בגשמיות או ברוחניות, צריך לדעת זאת ולהאמין שמכל מקום גם בזמן שנסתר ה' מן האדם עדיין הוא קרוב לכל המייחלים לחסדו, הן על כך נסובים דברי הנביא (ירמיה לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי', כי גם בעודו רחוק מאתנו הרי הוא נראה אלינו, ובאמת שככל שהאדם מרגיש עצמו מרוחק ומשתוקק להתקרב אל ה', על ידי זה זוכה לבקוע רקיעים שתתקבל תפילתו שישבו ה' לקרב אותו אליו.

הסתלקות המדרגות בשעת הניסיון

זו היא אפוא הדרך להתקרב לאבינו שבשמים ולפיכך בשעה שמזמנים לפני האדם ניסיון בעבודת ה' מסלקים ממנו את מדרגותיו הרוחניות, כי אם היה האדם בתוקף מדרגתו והארתו הרוחנית לא היה הניסיון חשוב למאומה, כי מי פתי ימרה פי מלך עליון אשר מלכותו בכל משלה, והנסיין הוא רק כאשר מסלקין ממנו תחילה ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת ונשאר אצלו רק הבחירה ביראת ה', כלשון קדשו של **המאור עינים** (וארא ד"ה וארא): והנסיין הוא שמסלקין ממנו ההתקשרות שהיה קשור בה' יתברך על ידי הדעת בעת שבא לידי נסיון, ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא נסיון, כי בודאי על ידי ההתקשרות אחז צדיק דרכו, עכל"ק. אלא שתחילה מסתירים ממנו את האורות הרוחניות, ולא נשאר אצלו

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני (כב, א).

פעמים הקב"ה מסתיר עצמו מעובד ה' וזאת כדי שיתאמץ האדם לעובדו, ועל ידי שמרגיש האדם שה' נסתר ממנו הרי שהוא מכניע עצמו ומבקש לשוב ולהתקרב, ע"י שמגלה בעצמו שבתוך ההסתר נמצא ה' יתברך ומתרחק ממנו רק כדי שיתגבר וישוב אליו, כדרך האב שמלמד את בנו ללכת שמתרחק ממנו מעט כדי שילמד ללכת בכוחות עצמו.

אך פעמים שההסתר כל כך גדול וקשה עד כי אינו יודע שיש כאן הסתר ושיש לו לגלות מה. ובזה האיר לנו **מרנא הבעל שם טוב הקדוש ע"ה** (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) ואמר, שזהו מה שאמר ה' **ואנכי הסתר אסתיר פני ממנו ביום ההוא** (דברים לא, יח), שבא לומר שאסתיר ממנו שנמצא בכלל בהסתר, ואנכי הסתר אסתיר את בחינת האנכי שבבריאה **הסתר אסתיר**. ועל כך אומר הבעש"ט 'אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און'. שכאשר יודע האדם שלית אתר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתר, אין זה הסתר לגביו. אך אם אינו מרגיש את ההסתר וסבור שדרכו מאירה לפניו והוא צדיק בעיני עצמו, מתרחק מלפני ה' יותר מעד עתה, וזהו 'ואנכי הסתר אסתיר' שהקב"ה מסתיר ממנו את עצם ההסתרה ואין האדם מתעורר לשוב לעבודת ה'.

ואפשר להוסיף בדבריו, על דרך הידוע שהיה רגיל **הבעל שם טוב ע"ה** לומר והיה חוזר ומוכיח את תלמידיו בדברי המדרש שהובאו **בשל"ה הקדוש** (משפטים תורה אור אות ח'), 'ה' צילך' שהנהגת ה' עם האדם הרי היא כצל, נמצא שכפי שהאדם מתאמץ לגלות את שגנוז בתוך ההסתר, זוכה הוא שכנגד זה מגלה הקב"ה את הימצאותו מאחרי ההסתר ואז בקלות יותר יוכל לגבור על ההסתר ולסלקו.

גם בשעת ניסיון קרוב ה' אלינו

ועל כך דיברה תורה בנועם אמריה בפרשתנו 'והאלקים ניסה את אברהם', ופירש **הבעל שם טוב הקדוש** שהיה כאן הניסיון מצד התגברות מידת הדין הנקראת 'אלקים', ואברהם שהוא בבחינת החסד היפך הדין, שזהו כל מהות הניסיון